

SORIN NEGRUȚI (2017). *Angajat la stat – disperarea sincerității*, București: Eikon

Excelând prin „vâna valorică și etică”, această narațiune ar putea fi plasată de Nietzsche în categoria „artă beletristică”, cf. C.I. Gulian (1994). *Nietzsche*, Editura Academiei Române, 1994. Parcurgând cele 56 de capitole și 18 anexe-documente, ai impresia că avansezi în amonte, într-un peisaj atât de accidentat, încât îți este teamă să mai privești în urmă, deoarece obiectul acestei cărți pare grobian, zgomotos, alergic printr-o problematizare excesivă, ascunsă în umbra oricărei arte sau filosofii.

Cu ocazia lansării cărții la târgul anual de carte (Bookfest, 2018), unul dintre prezentatori a relevat o conotație pregnantă surprinzătoare: cu mijloace narative sobre, autorul dă o replică directă raționalismului optimist hegelian, formulării acestuia, conform căreia „realul este rațional”. Dacă Mihai Eminescu, în causticele sale scrieri politice, a contrazis sistematic acest principiu, Titu Maiorescu însă l-a invocat cu venerație. Secolul ce a urmat după marele critic literar a coborât o cortină grea între real și rațional!

Pentru problematica relațiilor profesionale, pentru un capitol consistent din sociologia muncii, cartea de față este un „studiu de caz” în sprijinul conceptualizării științifice de efervescentă actualitate a *mobbing*-ului, termen ce semnifică hărțuirea psihologică la locul de muncă – pentru o definiție comprehensivă, a se vedea *Mobbing-ul. Modalități de apariție, forme de manifestare măsuri de intervenție și prevenție*, Teodora-Simona Marinescu (2016), Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea.

În arta romanului clasic se cunoaște procedeul creativ de asumare a fluxului anecdotic de către autor, prin relatarea evenimentelor la persoana întâi. În cazul de față n-a mai fost nevoie: dramatizarea reală a fost trăită și expusă de subiectul însuși, el trăind iraționalul de două ori, ca pe un supliciu.

Risipa de umanitate generată de climatul organizațional dintr-o instituție centrală de stat (Institutul Național de Statistică) comportă multiple aspecte – economice, sociale, morale... Psihoecologia a întârziat câteva decenii până a asimilat problematica jobului, carierei și vocației la raportul om-mediului.

Oricine a suportat spinul pătrunzător al *mobbing*-ului (*pressing* abuziv, neecologist până la umilință) conferă o extensie spontană unei teze formulate de Mihai Beniuc la cursul său de Psihologie animală: chiar dacă a trăit un milion de ani, o specie dispăre, pe măsură ce se instalează în sânul ei parazitismul. Imediat gândim că așa dispar și relațiile umane, fie ele profesionale, fie politice, culturale sau amicale etc. Fiabilitatea unui climat relațional nu suportă „compromisul cu răul și necinstea” (p. 11). Exemplele din istorie și actualitate sunt invocate de autor în mod succint și operativ, într-un stil propriu, de economist-statistician. Tabloul uman sufocat de umbra orgoliului nevrotic este scos la un moment dat la lumina benefică a versului eminescian „În zadar în colbul școlii” (prețul plătit e câștigat prin trăirea chinului și a patimei – p. 14).

Proiecția „Noului loc de muncă, primul job la stat” (*Capitolul I*), pe fondul crizei economice delanșate în 2008, nu diminuează, ci exacerbează tabloul personologic al climatului de muncă în care se angajase tânărul protagonist, cu speranță, prin concurs și fără pile, pe un salariu minimal.

Revista română de sociologie, serie nouă, anul XXX, nr. 5–6, p. 469–471, București, 2019

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

Trimis într-o secție a institutului, după un interviu cu iz bahic, desfășurat în fum de țigară, întâlnește ostilitatea gratuită a unui birou aglomerat, cu limbaj și gesturi de maidan. „Jurământul de credință” (document obligatoriu la angajare) este citit și semnat pe biroul unei șefe care trebăluia întoarsă cu spatele. Întrucât ziua de muncă nu era posibilă fără birou și ustensile, proaspătul angajat a cerut permisiunea să revină a doua zi.

Avansând în lectură, ne convingem cum „climatul organizațional” cade perfect sub incidența unui motto al lui Lev Tolstoi referitor la familiile fericite și la cele nefericite, că primele se aseamănă, iar celelalte se deosebesc (romanul *Învierea*). Personajul, „expert debutant”, trăiește în continuare situații nefericite, groțesti și ostile, de o diversitate ce ți-o poți închipui numai gândind mirajul unui instrument muzical cu o structură ce poate genera o infinitate de melodii. Nu le putem rezuma pe acestea decât raportându-le la niște categorii: volumul și ritmul de muncă, valențele mentoriale, motivația, relaxarea, expectanțele și modelele, raporturile informale-formale, etica salarizării și a beneficiilor suplimentare etc.

Disfuncțiile au extensie, dar și intensitate, climatul organizațional, instaurat și stabilizat în cursul tranziției de la vechiul la noul regim politic, era acceptat ca o normă culturală de menținere benefică pentru șefi și de supraviețuire pentru subordonați. Naratorul se revoltă atunci când înțelege magnitudinea ilegalităților prezente în documentele ce i se dau peste câteva săptămâni ca să le lucreze contabilicește. Exprimându-și indignarea și revolta, își atrage imediat eticheta de „nebum” și îndemnul de a-și căuta un serviciu în altă parte.

Pus la încercare și de disfuncții medicale, tânărul stagiar își probează patosul acțional-profesional în dinamica situațiilor problematice curente: distribuirea și asumarea sarcinilor de serviciu, asimilarea noilor tehnologii, examenul de promovare, igienizarea locurilor de muncă (decăzute în promiscuitate), serviciile de permanență, prim-ajutor, pompieri și comunicare, muvabilitatea locurilor de muncă. Confruntat cu stilul emfatic și subiectiv-arbitrar, „eroul” nostru primește replici sonore fără perdea: „Auzi, bă, bagă-ți mințile în cap!”, „Ieși afară”, „limbrić”. Cum *mobbing*-ul rumeșă fișiere secrete, se organizează în instituție și un examen psihologic cu caracter general, de fapt, însă, aranjat pentru validarea „nebumiei” răzvrătitului. Câștigul lui net (normalitate atestată) a fost ascuns (cu titlul de „confidențial”!), pentru a lăsa activă eticheta peiorativă.

Într-o instituție centrală de stat, cu 500 de salariați (și cu 1 500 în teritoriu), climatul psihosocial era atât de confortabil instalat pe avantaje ilicite, încât „neavenitul” trebuie hărțuit până la dezangajare și abandon. I se face o plângere penală pentru „amenințare prin... tăcere”, se aranjează să fie chemat la Poliție și DNA. După verdictul judecătoresc NUP, disperarea a continuat să fie întreținută prin perturbarea sa tehnică și supraîncărcarea cu obligații profesionale, dar mai ales prin remunerarea disproporționată a contribuțiilor la grant-urile europene.

Consecvent în lupta cu ilegalitățile dintr-o instituție prestigioasă, revoltat de sărăcia extremă și de lipsa evidentă de perspectivă, nonconformistul, între cei 500 de salariați la stat, se adresează Agenției Naționale a Funcționarilor Publici și Secretariatului General al Guvernului. Conduita profesională a factorilor decizionali este corect recepționată și definită, ceea ce maximalizează asprimea față de tânărul petiționar: este izolat ca „element dușmănos”, evacuându-i-se biroul, logistica și colegii, fiind lăsat fără sarcini de lucru, dar cu obligația unui raport zilnic de activitate; întrucât inteligența și angajamentul real în muncă nu-i puteau fi contestate. În repetate rânduri a fost categorisit cu voce tare „dobitoc”, „nebum”, „idiot” etc.

Acel uriaș potențial de „realitate” al vieții, al muncii, al autorealizării și al speranței a devenit un laborator supraîncălzit, în care un tânăr experimenta surrogate ale raționalității: onestitate, angajare, libertate, solidaritate, compasiune. Toate acestea, pe fondul trudei zilnice pentru supraviețuire, când împărțirea unui sandviș cu un amic devenise un act de pură, gratuită generozitate. Acestui „iscoditor fără voce”, pentru cutezanța de a „raționaliza” un „tărâm” social central în statul român, i s-a dat

sanctiunea reducerii salariului (minim pe economie!) cu 20% pe trei luni. Reclamase că la 350 de posturi de execuție erau 180 de șefi, iar salarizarea tindea spre raportul 1/20.

Cu ocazia Recensământului din 2011, a controalelor Curții de Conturi și a schimbărilor de guvern, „etichetatul” marginalizat a fost mutat la un alt birou și folosit intensiv (la „opera” tradițională de dărâmare a soclurilor a rezistat, cu îndârjirea manifestată și declarată în toți cei trei ani anteriori, cu toate că a fost lăudat public pentru competență). În noul său statut, acela de cercetător în aria unor traiecte de evoluție statistică a țării, tânărul este nestăvilat și productiv în activitate. Elaborările sale sunt însă „aspirate” de oficiali, din dorința a fi semnate exclusiv de ei. Totuși, reușește să-și publice studiile științifice la reviste academice, precum și trei cărți la edituri prestigioase. Nu-i sunt asigurate condițiile pentru continuarea lucrării de profil, intitulată *Traiectul României în cifre – un secol de modernitate*, lucrare menită să celebreze Centenarul Marii Uniri. Ca să mai iasă de sub umbrela „protectoare” a ostracizării profesionale la „locul de muncă”, trei ani de zile s-a autosuspendat din funcție (desigur, fără niciun beneficiu material), spre a se dedica creșterii fiului său.

Cartea lui Sorin Negruți se încheie cu un îndemn la speranță și la recunoștință față de generația pașoptistă, care a plantat în România generozitatea robustă a tinereții și suflul reformator al Occidentului. Ca să formuleze mai convingător acest îndemn, înaintea epilogului, autorul ridică stindardul românismului pe înălțimea martiriului ilustrului său înaintaș, Anton Golopenția, ultimul șef „capitalist” al Statisticii, ucis la 42 de ani în lagărele comuniste (la Canal).

Nu rămânem traumatizați de lectura acestei originale cărți, dimpotrivă, căci multitudinea datelor, documentelor, situațiilor, mofturilor și abuzurilor într-o instituție centrală de stat, revelate în această scriere atractivă stilistic, dar și de o remarcabilă valoare documentară, este așezată de autor pe un altar etic iluminat de perspectiva unor soluții operaționale și constructive.

Grigore Nicola